

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Trondheim, 02.12.2016

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2016/11113

Saksbehandler:
Susanne Hanssen

Vedtak om ekstraordinært uttak av revirmarkerende ulv i Rendalen kommune

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, fatter direktoratet vedtak om skadefelling av to (2) ulver innenfor et nærmere avgrenset område i Rendalen kommune i Hedmark fylke. Miljødirektoratet v/Statens naturoppsyn (SNO) er ansvarlig for gjennomføring av fellingsforsøket. Det ekstraordinære uttaket gjennomføres for å forhindre skade på husdyr.

Vi viser til felles søknad fra Rendalen Renselskap og Elgå reinbeitedistrikt 11. november 2016 og Sølendalen havnelag 21. november 2016.

Sakens bakgrunn

Rendal Renselskap og Elgå reinbeitedistrikt har i brev 11. november 2016 søkt om ekstraordinært uttak av ulv i Rendalen Østfjell, Hedmark fylke. Søker viser til at Statens naturoppsyn (SNO) har dokumentert revirmarkerende par av ulv midt i det viktigste vinterbeiteområdet til Rendalsren, at disse ulvene jakter på rein i området, og at området grenser mot Elgå reinbeitedistrikt i øst og det er kort avstand fra der ulvene er observert i det siste til Elgås reinbeiteområder. Søker viser til at området er utenfor ulvesonen og ønsker at ekstraordinært uttak av det revirmarkerende paret gjennomføres av SNO. Sølendalen hamnelag søker om ekstraordinært uttak av ulv i det aktuelle området som forebyggende tiltak for å forhindre skader kommende beitesesong. De viser til at dette er et prioritert beiteområde og ligger utenfor ulvesonen. Søkerne viser til at lisensfelling har foregått i området inntil snøen kom, men at det nå i praksis er umulig å gjennomføre lisensfelling i området.

Lovgrunnlaget

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for Miljødirektoratets vedtak i saken.

Naturmangfoldlovens formålsbestemmelse (§ 1) lyder:

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og

økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i enhver region.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b), jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1, 2 og 3, hvor det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

*Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (...)
b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)*

Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 2 (Definisjoner)

(...)

d) Ulvesone: Østfold, Oslo, Akershus med unntak av kommunene Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Ullensaker, Skedsmo og Gjerdrum, de deler som ligger vest for Glomma av kommunene Nes, Sørumsund og Fet, samt Nittedal øst for Nitelva, Hedmark med unntak av kommunene Nord-Odal, Stange, Hamar, Løten, Ringsaker, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga og Os, de deler som ligger vest for Glomma av kommunene Åsnes, Våler, Elverum, Åmot, Kongsvinger, Grue og Sør-Odal, samt de deler av Trysil kommune som ligger nord for en rett linje fra der Senna renner ut i Trysilelva til der kommunegrensen mellom Trysil og Engerdal gjør en vinkel ved Litlskorhøa.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. Det skal være 4-6 årlige ynglinger av ulv. 3 av disse skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes. Der en del av reviret ligger i Sverige skal en yngling medregnes med en faktor på 0,5.

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Miljødirektoratet kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt på gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6.(...)

For vedtak etter denne paragraf kan Miljødirektoratet i særlige tilfeller bestemme at fellingsoppdrag skal gjennomføres i regi av offentlig myndighet. Tilsvarende kan direktoratet eller den direktoratet bemyndiger som alternativ til felling iverksette særskilte tiltak for å skremme eller avskrekke bestemte individer av rovvilt fra uønsket adferd. (...)

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:

Det nasjonale bestandsmålet for ulv er 4-6 ynglinger av ulv i Norge, hvorav 3 skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes, og der en del av reviret ligger i Sverige skal en yngling medregnes med en faktor på 0,5. Det vises til Innst. 330 S (2015-2016).

I rovviltforskriften § 4 fremkommer det at det nasjonale bestandsmålet for ulv deles mellom region 4 (Oslo og Akershus) og region 5 (Hedmark).

Direktoratet viser til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Kunnskapsgrunnlaget

Om overvåking av ulv og bestandssituasjonen i Norge og ulvesonen

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Ulvebestanden overvåkes ved å dokumentere antall familiegrupper og revirmarkerende par i Skandinavia, og i Norge regnes alle individer i familiegrupper og antall ynglinger. Overvåkingen utføres i perioden 1. oktober til 31. mars.

Siste endelige rapport om bestandsstatus av ulv i Skandinavia for vinteren 2015/2016 forelå 1. juni 2016 hvor det framgår at bestandsstatus for ulv er 41 familiegrupper, hvorav 7 helnorske familiegrupper med dokumentert yngling, 4 familiegrupper i grenserevir med dokumentert yngling

og 30 familiegrupper i helsvenske revir. Dette er over det nasjonalt fastsatte bestandsmålet på 46 årlige ynglinger i Norge, hvorav minst 3 ynglinger skal være innenfor revir med hele sin utbredelse i Norge. Av revirmarkerende par ble det registrert 29 revirmarkerende par i Skandinavia (24 i Sverige, 4 i Norge og ett på tvers av riksgrensen). Dette er en markant økning i den norske delen av bestanden fra tidligere år. Sett til det totale antallet familiegrupper og revirmarkerende par i Skandinavia er dette likevel omtrent likt tidligere år, selv om antall familiegrupper har gått ned.

For vinteren 2015/2016 ble bestanden beregnet til 430 ulver i Skandinavia (hvorav ca. 340 i Sverige). Det ble registrert 65-68 ulver i helnorske revir og minst 25 ulver på tvers av riksgrensen. Døde ulver i løpet av overvåkingsperioden kommer i fratrekk til disse tallene.

Miljødirektoratet har mottatt en foreløpig bestandsstatus for 2016/2017 fra Høgskolen i Hedmark og Statens naturoppsyn (SNO). Denne oppsummerte sporinger som var gjennomført pr. 13. november, og gav ny informasjon for enkelte av revirene. Rapporten viste også til sporing av 3 mulige nye revirmarkerende par og en stasjonær enslig ulv. Parene ble sporet i Rendalen Østfjell, i Fulufjellet (nytt grenserevir) og i Hobøl, og den stasjonære ulven i Halden.

I henhold til gjeldende kunnskap om den samlede belastning ulvebestanden utsettes for jf. naturmangfoldloven § 10, er det i perioden fra 1. oktober 2016 (start på lisensfellingsperioden 2016/2017) til dags dato registrert 3 døde ulver i Norge, hvorav en i Froland, en i Lierne og en i Stor-Elvdal (www.rovbase.no).

Når det gjelder føre-var-prinsippet, jfr. naturmangfoldloven § 9, kommer dette til anvendelse i situasjoner hvor man ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter Miljødirektoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Påvist ulv i det aktuelle området - Rendalen Østfjell

Under beitesesongen 2016 har flere ulver blitt registrert i området. I juli ble ei tisse (avkom) fra Juvberget registrert i området i forbindelse med en pågående skadesituasjon og noen dager etterpå ble en hannulv med opprinnelse i Julussareviret skutt på skadefelling. Skadesituasjonen fortsatte og det var indikasjon på to ulver i området. I august ble en årssvalp fra Osdalen påvist ved DNA-prøve. I løpet av høsten har en hannulv med opprinnelse i Slettås blitt påvist i området ved DNA-prøver og i sluttet av oktober ble det sporet to ulver i lag, med revirmarkeringer. 1. desember observerte Statens naturoppsyn 2 ulver sammen som jaget på en reinflokk i Gråhøgda. Det ble i området sporet to dyr som gikk sammen, hvor minst et av dyrene revirmarkerte. Det ble observert tre revirmarkeringer på 100 m langs en vei, og det er sannsynlig at det er et revirmarkerende par.

Regional forvaltningsplan i region 5

Forvaltningsplanen for rovvilt i region 5 ble endelig vedtatt av rovviltneemnden i region 5 i januar 2014. Regionen er inndelt i to soner - grønn og blå sone - i tillegg til en egen avgrensning av ulvesonen, etter prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Grønn sone er prioritert beiteområde der det ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensial, mens blå sone omfatter områder som er viktige for å oppnå bestandsmålene for rovvilt og viktige beiteområder. Noen utpekte områder i blå sone, inkludert innenfor ulvesonen, skal forvaltes som prioriterte beiteområder.

Skadebildet i det aktuelle området

Det var en omfattende skadesituasjon på sau i området i beitesesongen 2016. De første skadene ble dokumentert i slutten av juni og fortsatte i juli. En ulv ble skutt på skadefelling i området 25. juli, men minst en annen ulv ble observert i området etterpå. Skadesituasjonen fortsatte etter skadefellingen og pågikk gjennom august og første uke i september, og som følge av skadesituasjonen i løpet av beitesesongen ble det gjennomført tidlig nedsanking av sau. Totalt er det dokumentert ulveskader på 177 sau i området i løpet av beitesesongen, og det er omsøkt tap av 578 sau og lam fra dette området.

Miljødirektoratets vurdering

Miljødirektoratet legger til grunn at den nasjonalt fastsatte ulvesonen, som vedtatt av Stortinget og fastsatt i forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt § 2 d, og implementering av dette i den regionale forvaltningsplanen for rovvilt som vedtatt av rovviltnemnda i region 5, ivaretar de hensyn som er nedfelt i naturmangfoldloven § 12. Dette innebærer at avgrensningen av forvaltningsområder er foretatt ut fra en samlet vurdering og avveining, og forventes å gi de beste samfunnsmessige resultater.

Det aktuelle området er utenfor den fastsatte ulvesonen og er i henhold til forvaltningsplanen for rovvilt i region 5 i grønn sone, det vil si beiteprioritert område. Det har vært regelmessige observasjoner av ulv i det aktuelle området gjennom beitesesongen 2016 og spinger så langt i overvåkingsperioden tilsier overveiende sannsynlighet for et nydannet revirmarkerende par. Fortsatt tilstedeværelse av ulv i det aktuelle området vil utgjøre et betydelig skadepotensiale i forhold til sau på utmarksbeite kommende beitesesong.

Det aktuelle området ligger utenfor ulvesonen og det er åpnet for lisensfelling på inntil fem enkeltindivider av ulv utenfor ulvesonen i region 4 og 5. Det har vært gjort forsøk på lisensfelling i området siden 15. oktober, men området som ulvene oppholder seg i ligger svært vanskelig tilgjengelig for å kunne gjennomføre lisensfelling på grunn av snøforhold.

På bakgrunn av en helhetsvurdering av situasjonen pr. i dag, vurderer direktoratet at det ikke foreligger noen annen tilfredsstillende løsning i det aktuelle området enn iverksettelse av skadefelling av det revirmarkerende paret i det aktuelle området. Skadehistorikk og skadepotensiale for sau er gitt betydelig vekt i vurderingen. Bestandssituasjon for ulv og geografisk differensiering nedfelt i forvaltningsplan for regionen er andre momenter som direktoratet har vektlagt i sin vurdering. Et slikt uttak vurderes ikke å være til skade for ulvebestandens overlevelse, eller for å komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for ulv, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften §§ 3 og 4.

Felling av ulv som følge av dette vedtak vil belastes lisensfellingskvoten fastsatt av rovviltnemnda i region 4 og 5 i vedtak fra 21. juni 2016.

Vedtak

Ut fra vurderingene ovenfor og med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, gir direktoratet tillatelse til skadefelling av to (2) ulver innenfor et nærmere avgrenset område i Rendalen kommune i Hedmark fylke.

Følgende vilkår er knyttet til iverksettelse av felling:

1. Fellingsområde: Spekehøa - sørover langs Rendalsdalføret ned til Åkerstrømmen og RV 217, østover langs RV217 til kommunegrense Rendalen/Engerdal, nordover langs kommunegrense til Gloføken, nordvest over Orvdalen til Rausjøpiggen, vestover til Spekehøa.
2. Miljødirektoratet v/ Statens naturoppsyn er ansvarlig for gjennomføring av fellingsforsøket. Fellingsforsøket gjennomføres i tråd med fastsatt instruks for det statlige fellingslaget ved uttak av vilt.
3. Vedtaket gjelder i tidsrommet 2. desember 2016 - 23. desember 2016.
4. Miljødirektoratet kan til enhver tid trekke tilbake adgang til felling.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Susanne Hanssen
Seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.